

Experimenteren met bijstand: peiling onder bijstandsgerechtigden

Colofon

Gemeente Nijmegen

Onderzoek en Statistiek

Contactpersoon: Marieke Selten

Tel.: (024) 329 9889

e-mailadres: onderzoek.statistiek@nijmegen.nl

Verkrijgbaar

via www.nijmegen.nl

(onderdeel gemeente > onderzoek en cijfers)

1. Achtergrond

Vanaf 2017 mogen gemeenten gaan experimenteren met de bijstand. Het doel van dergelijke proeven is om te kijken of andere regels effectiever zijn in het realiseren van uitstroom uit de bijstand. Aanvullend is vanuit de Nijmeegse gemeenteraad het verbeteren van welbevinden geformuleerd als doelstelling. Om een beeld te krijgen van de belangstelling van Nijmegenaren met bijstand in dergelijke proeven, is een (korte) peiling opgezet. In deze peiling zijn verschillende mogelijke uitwerkingen van een proef voorgelegd.

Alle bijstandsgerechtigden (bijna 8200) zijn uitgenodigd om de vragen (online) te beantwoorden. Dit is in de eerste plaats gedaan met een brief bij de maandelijkse uitkeringspecificatie. Daarnaast is een klein aantal (65) uitgenodigd per mail; het ging om de eerste leden van een (nog verder uit te bouwen) klantenpanel.

De uitnodigingen hebben geresulteerd in 371 bruikbare enquêtes. In absolute zin zijn er voldoende enquêtes om verschillende groepen nader te bekijken, maar het responspercentage van 5% is laag. Meest belangrijk is de mate waarin de respondenten een goede afspiegeling vormen van de volledige groep bijstandsgerechtigden. Dit komt aan bod op pagina 3 en 4.

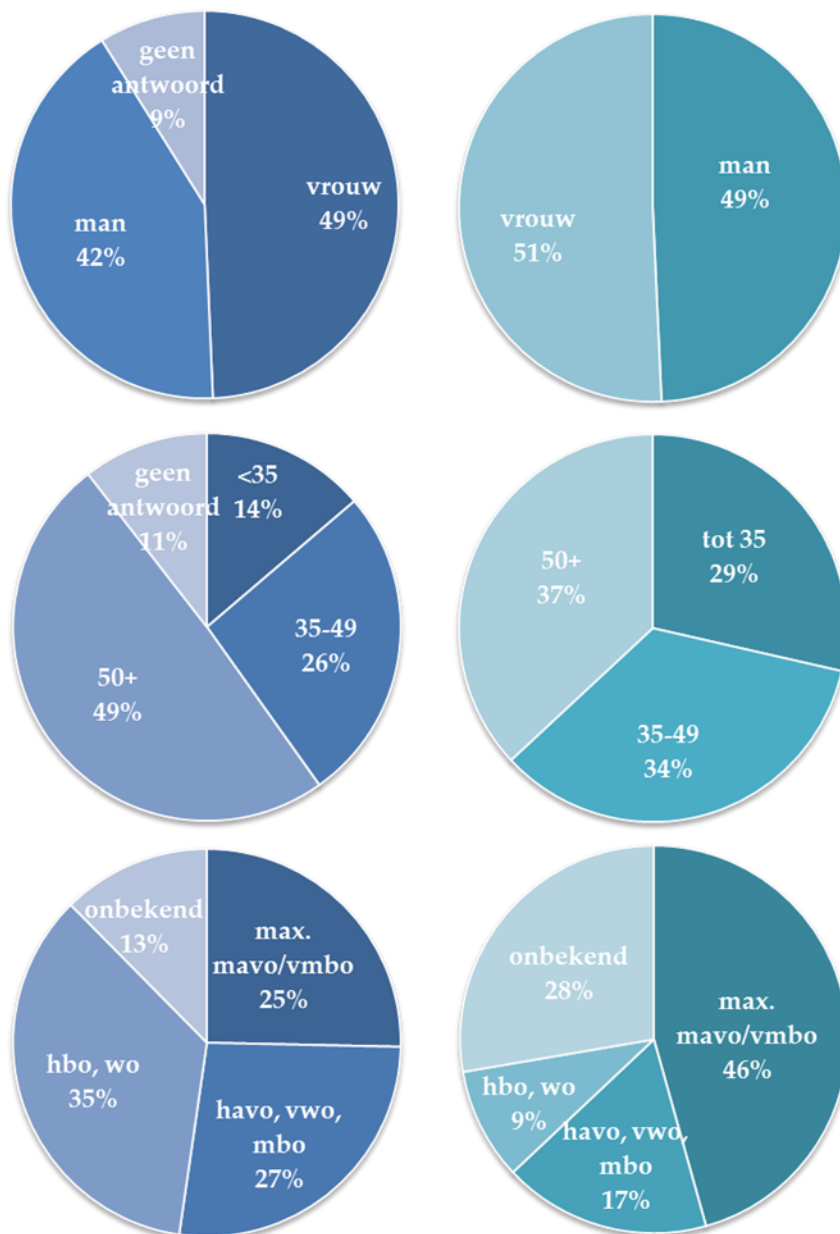
Er zijn veel verklaringen te bedenken voor de lage respons. Onder de bijstandsgerechtigden is een groep (van onbekende grootte) die het aan de vaardigheden ontbreekt om de vragen te beantwoorden. Deze mensen hebben bijvoorbeeld moeite met het begrijpen van geschreven informatie en/of onvoldoende digitale vaardigheden om de enquête in te vullen. Wat de respons ook kan hebben gedrukt, is het versturen van de uitnodiging bij de uitkeringspecificatie. De vraag is hoeveel mensen dit maandelijks bekijken. Tot slot kan de lage respons duiden op een beperkte interesse in het onderwerp. Dat is een belangrijke overweging met het inschatten van het draagvlak voor de experimenten.

2. Resultaten

Achtereenvolgens wordt beschreven wie aan de peiling hebben meegedaan en hoe het staat met de belangstelling voor proeven met de bijstand.

Wie hebben aan de peiling meegedaan?

In Figuur 1 is te zien in hoeverre de persoonskenmerken van de respondenten overeenkomen met de persoonskenmerken van de gehele groep bijstandsgerechtigden. De verdeling van de respondenten tussen mannen en vrouwen komt aardig overeen met de hele groep.

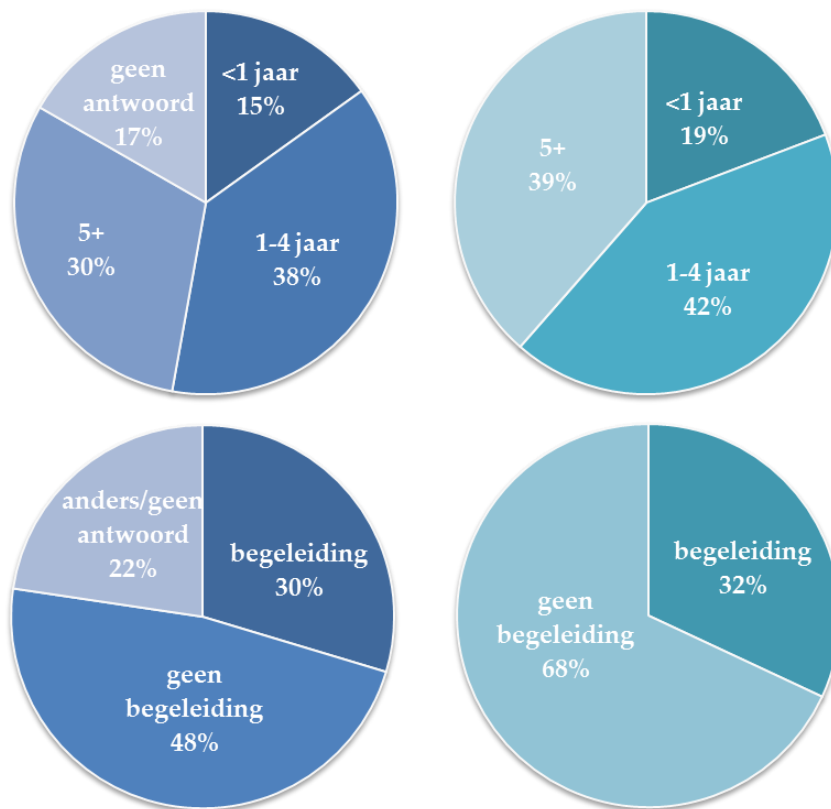

Figuur 1 Geslacht, leeftijd en opleiding¹ van de respondenten (links) en alle bijstandsgerechtigden (rechts)

¹ Voor opleiding gelden de cijfers als indicatief; dit is namelijk lang niet van alle bijstandsgerechtigden geregistreerd.

Wanneer wordt gekeken naar leeftijd, valt op dat de respondenten gemiddeld wat ouder zijn. Met name de 35-minners zijn ondervertegenwoordigd (14%) en de groep 50-plussers oververtegenwoordigd (49%). Voor wat betreft opleiding hebben hbo- en wo geschoolden de vragen vaker beantwoord (35%) dan mensen met maximaal mavo/vmbo als hoogste opleiding (25%).

In Figuur 2 worden de respondenten met alle bijstandsgerechtigden vergeleken op uitkerings situatie. De respondenten komen (afgezien van het aandeel 'onbekend') vrij goed overeen met de hele groep als het gaat om uitkeringsduur en begeleiding van het WerkBedrijf.

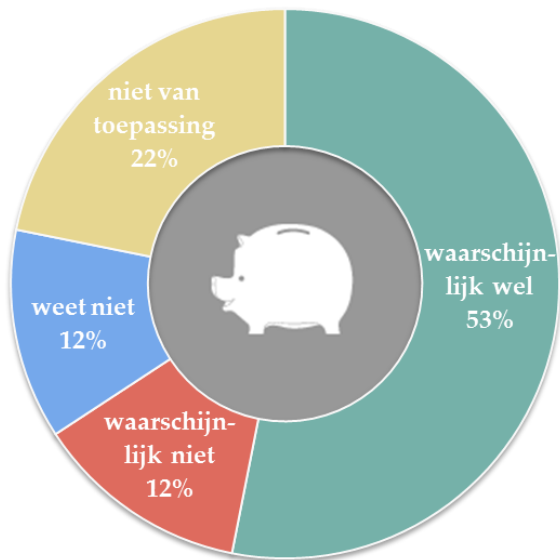

Figuur 2 Uitkeringsduur en begeleiding van WerkBedrijf van de respondenten (links) en alle bijstandsgerechtigden (rechts)

Belangstelling voor een proef met meer bijverdienen

In Figuur 3 is te zien hoe groot de bereidheid is om deel te nemen aan een proef waarbij meer mag worden bijverdiend; bijstandsgerechtigden mogen de helft van hun bijverdiensten houden (in plaats van een kwart), met een maximum van €200.

Ruim de helft denkt zich te zullen opgeven voor een dergelijke proef, 12% niet. Nog eens 12% weet het niet. 22% zegt dat deze proef op hen niet van toepassing is. De meest genoemde reden hiervoor zijn niet kunnen werken (een deel van deze mensen heeft dan ook geen arbeidsplicht), daarnaast het niet hebben van bijverdiensten of hiertoe geen mogelijkheden zien.

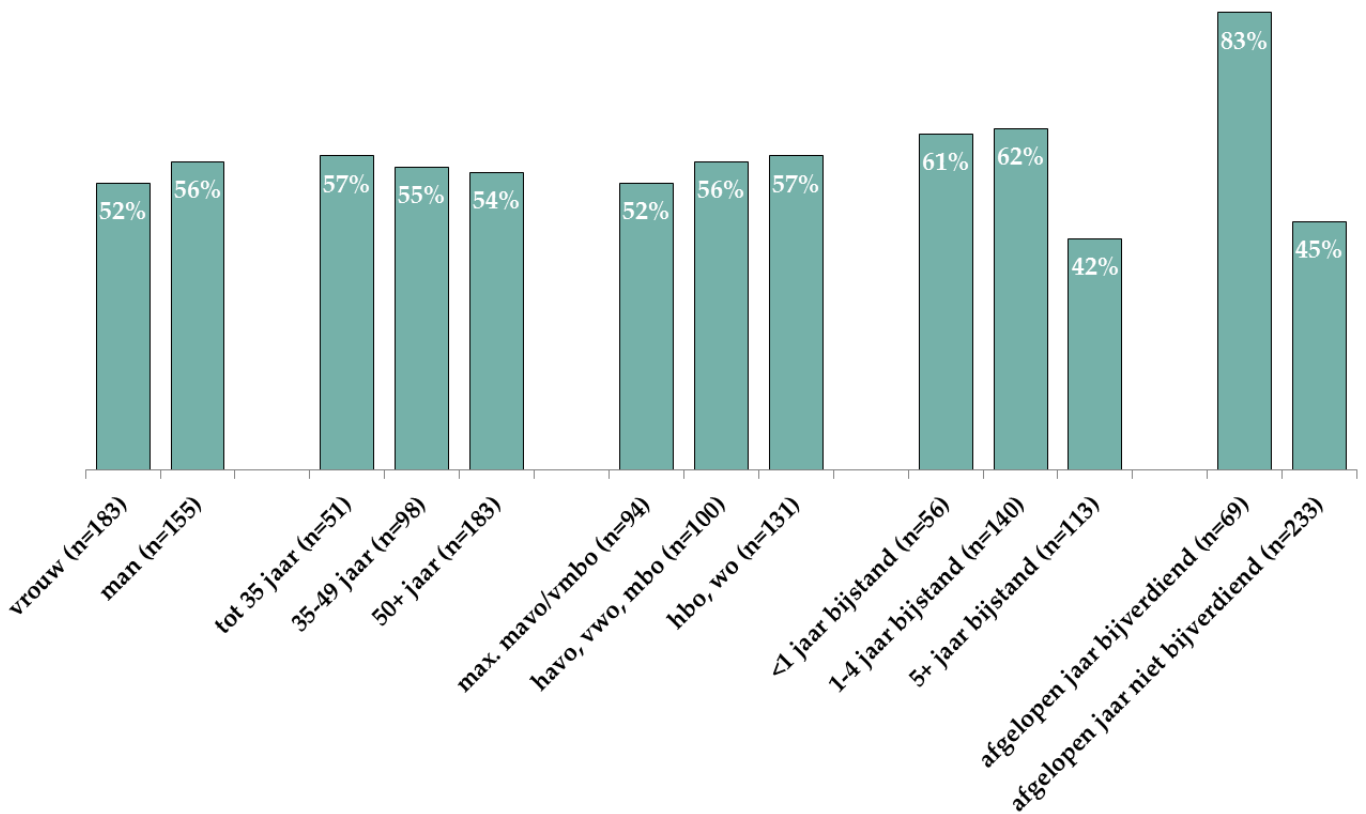

Figuur 3 Belangstelling om deel te nemen aan een proef waarbij meer mag worden bijverdiend

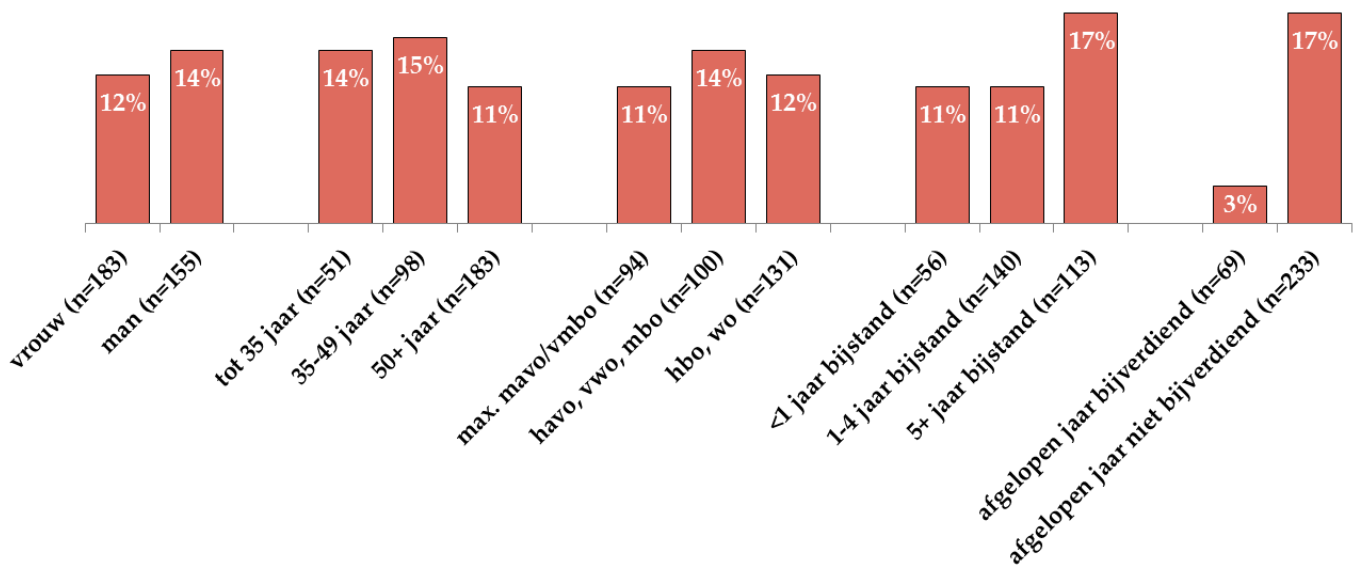
Mensen die waarschijnlijk niet aan de proef willen deelnemen of hierover twijfelen, lichten dit het vaakst toe met dat zij €200 aan maximale bijverdiensten te weinig vinden. Daarnaast zijn er diverse redenen die een enkele keer worden genoemd, te weten:

- De vrees dat de proef leidt tot onduidelijkheid en stress
- Het moeten terugbetalen van (een deel van) toeslagen door een groter inkomen
- Principiële bezwaren tegen bijverdienen door mensen met bijstand
- De voorkeur voor een volledige, betaalde baan in plaats van bijverdienen naast bijstand
- Inzetten op flexibele arbeid door werkgevers

In Figuur 4 en 5 is te zien welke groepen meer of minder geneigd zijn om aan de proef deel te nemen. Als het gaat om geslacht, leeftijd en opleiding zijn er nauwelijks verschillen. Wel is de belangstelling groter onder mensen die 4 jaar of korter bijstand ontvangen (ruim 60%), ten opzichte van mensen die 5 jaar of langer in bijstand hebben (42%). Dat verschil zit hem erin dat laatstgenoemde groep de proef vaker niet van toepassing acht; in deze groep zullen veel mensen zitten die geen arbeidsplicht hebben. Verder is er (logischerwijs) meer belangstelling onder mensen die het afgelopen jaar hebben bijverdiend (83%) dan onder mensen die dit niet hebben gedaan (45%).

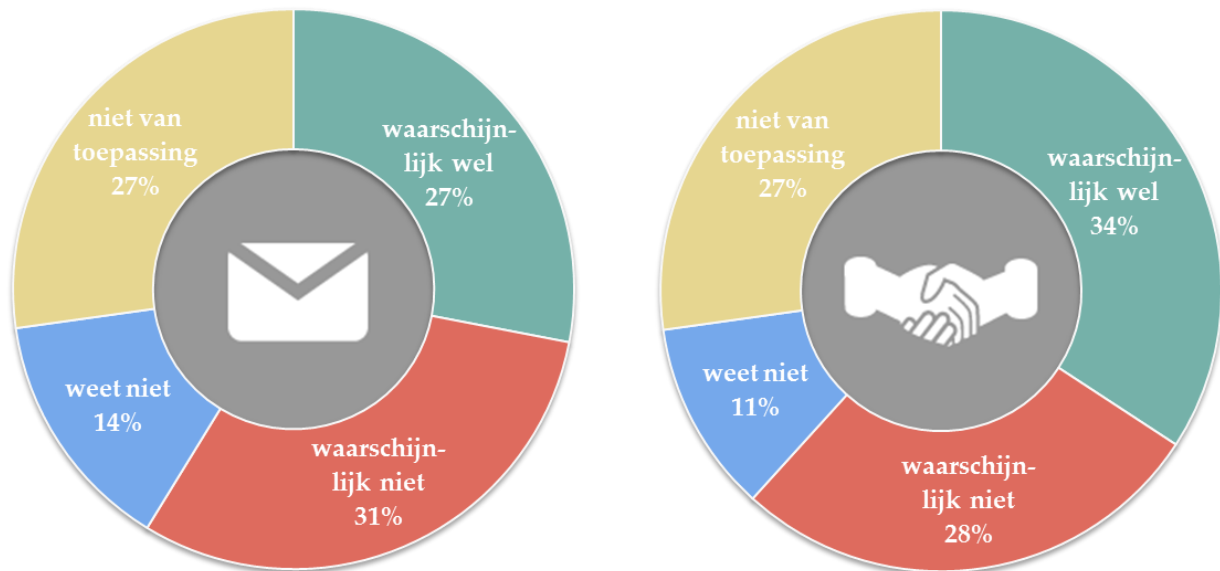
Figuur 4 Percentage dat waarschijnlijk zou deelnemen aan een proef met meer bijverdienden, naar geslacht, leeftijd, opleiding, uitkeringsduur en bijverdienden

Figuur 5 Percentage dat waarschijnlijk niet zou deelnemen aan een proef met meer bijverdienden, naar geslacht, leeftijd, opleiding, uitkeringsduur en bijverdienden

Belangstelling voor een proef met meer of minder verplichtingen

Figuur 6 laat de interesse zien in een proef waarbij sommige mensen meer verplichtingen krijgen rond het zoeken naar werk en anderen volledig worden vrijgelaten (deze indeling wordt willekeurig gemaakt). De rechterdiagram laat het resultaat zien wanneer aan het voorstel wordt toegevoegd, dat meer verplichtingen gepaard gaan met meer begeleiding.

Figuur 4 Links de belangstelling om deel te nemen aan een proef waarbij wordt gevarieerd met de zwaarte van verplichtingen, rechts belangstelling voor deze proef wanneer zwaardere verplichtingen gepaard gaan met meer begeleiding

Ruim een kwart wil waarschijnlijk meedoen met een proef waarbij wordt gevarieerd met verplichtingen, ongeveer een derde wil dit niet. 14% twijfelt en 27% acht deze proef niet op zichzelf van toepassing. De laatstgenoemde groep geeft veelal als toelichting dat werken voor hen niet mogelijk is; veel van deze mensen geven dan ook aan dat zij zijn vrijgesteld van sollicitatieverplichtingen.

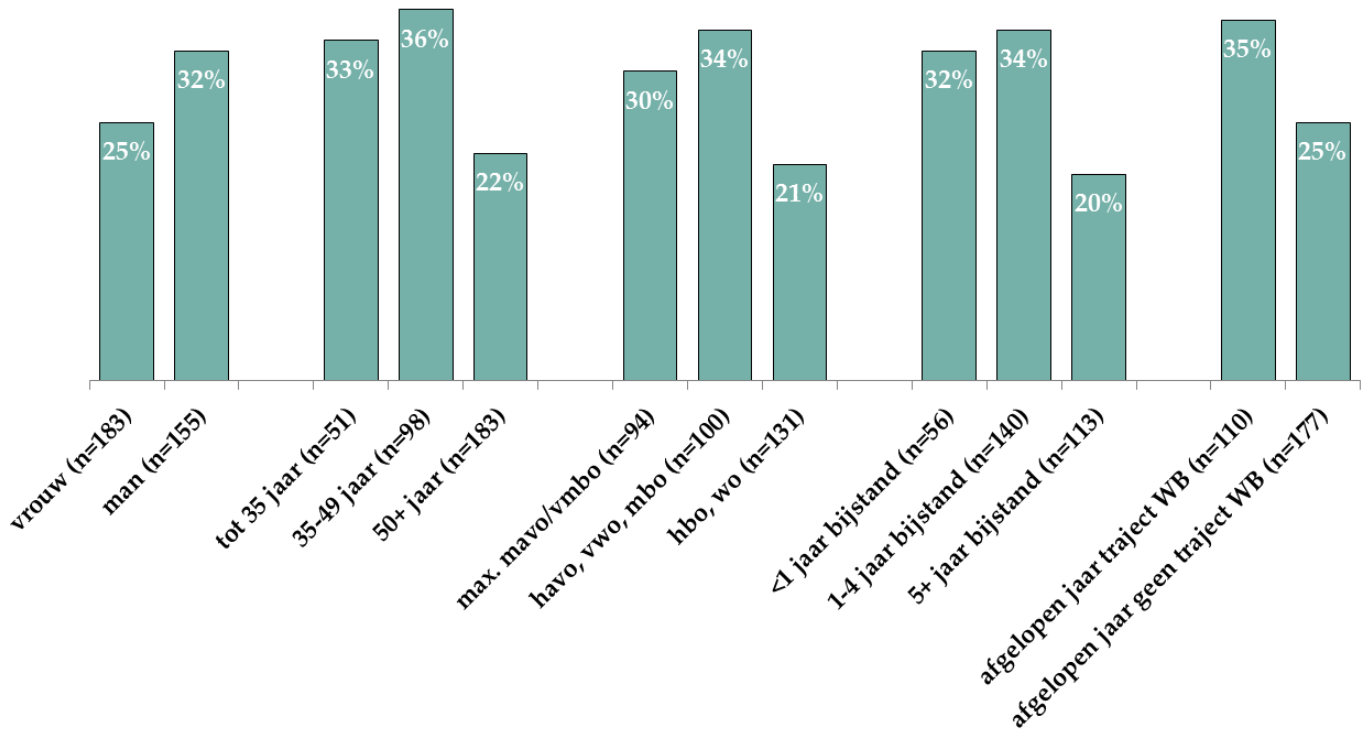
Hiermee is de belangstelling in deze proef veel kleiner dan in een proef met meer bijverdienen. Wanneer wordt voorgesteld dat bij een toename aan verplichtingen ook meer begeleiding en hulp komt kijken, neemt de belangstelling in de proef iets toe (van 27% naar 34%).

Het belangrijkste bezwaar om aan de proef mee te doen is de mogelijkheid om meer verplichtingen te krijgen. Mensen twijfelen aan het nut van meer verplichtingen en/of vinden het stressvol/ontmoedigend. Verdere redenen die (een enkele keer) worden genoemd en mogelijk interessant zijn:

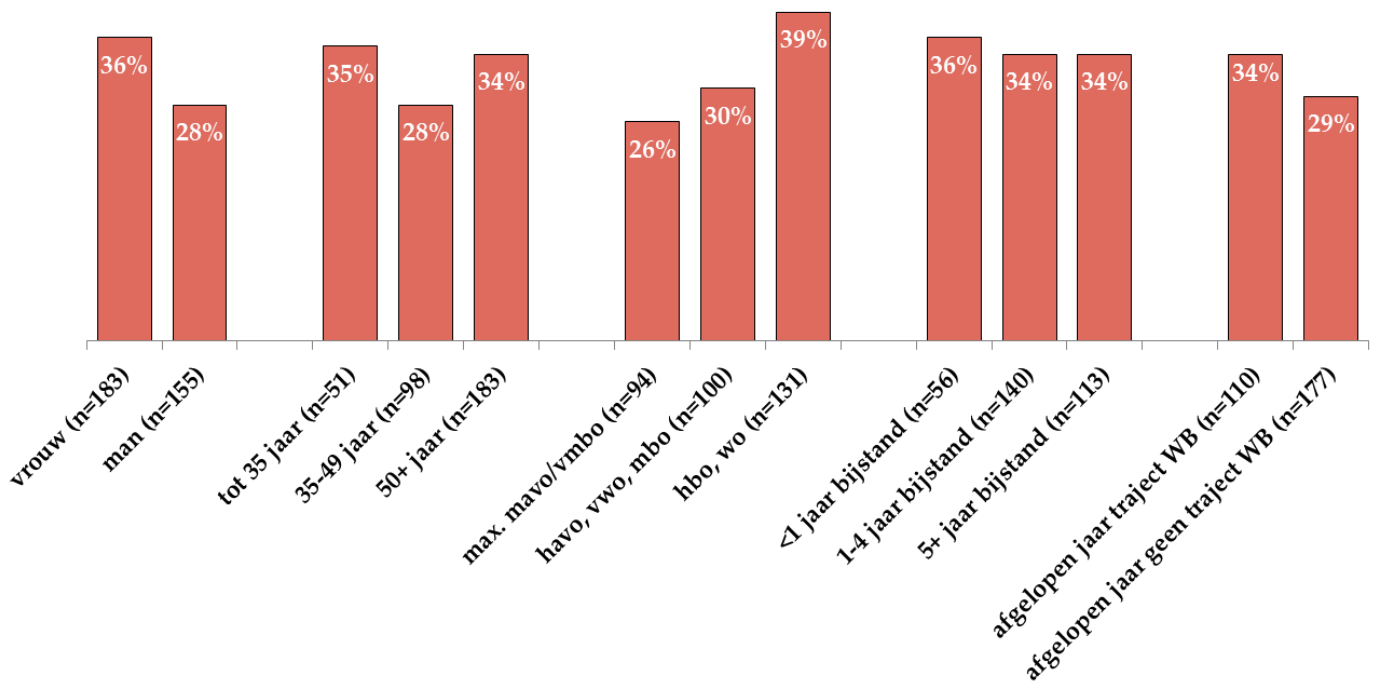
- Het al verrichten van voldoende inspanningen om werk te vinden
- Bezwaar tegen verschillende behandeling van mensen in een vergelijkbare situatie

Mensen die de proef (ook) niet zien zitten met meer begeleiding, geven aan dat zij begeleiding niet effectief vinden of het ervaren als meer druk.

Figuur 5 Percentage dat waarschijnlijk zou deelnemen aan een proef waarbij wordt gevarieerd met de zwaarte van verplichtingen, naar geslacht, leeftijd, opleiding, uitkeringsduur en activiteiten bij het WerkBedrijf

Figuur 6 Percentage dat waarschijnlijk niet zou deelnemen aan een proef waarbij wordt gevarieerd met de zwaarte van verplichtingen, naar geslacht, leeftijd, opleiding, uitkeringsduur en activiteiten bij het WerkBedrijf

Figuur 7 en 8 laten zien hoe verschillende groepen denken over de proef. Te zien is dat de belangstelling kleiner is onder 50-plussers (22%), mensen die meer dan 4 jaar bijstand hebben (20%) en mensen die het afgelopen jaar geen activiteiten verrichtten bij het WerkBedrijf (25%). Voor deze groepen geldt dat zij vooral vaker antwoorden dat de proef op hen niet van toepassing is. Daarnaast zijn hbo- en wo geschoolden minder geïnteresseerd (21%). Zij antwoorden vaker dat zij zich (waarschijnlijk) niet opgeven (39%) of vinden deze proef niet van toepassing (30%).

Afsluitende opmerkingen

Respondenten konden tot slot een opmerking plaatsen. Hierbij zijn de volgende dingen genoemd:

- Positieve opmerkingen over de proef en/of de voorgestelde veranderingen die bij de proef horen (24 keer)
- Negatieve opmerkingen over de proef (voorzien van toelichtingen die al in dit stuk aan bod zijn gekomen) (14 keer)
- Interesse in een basisinkomen (13 keer)